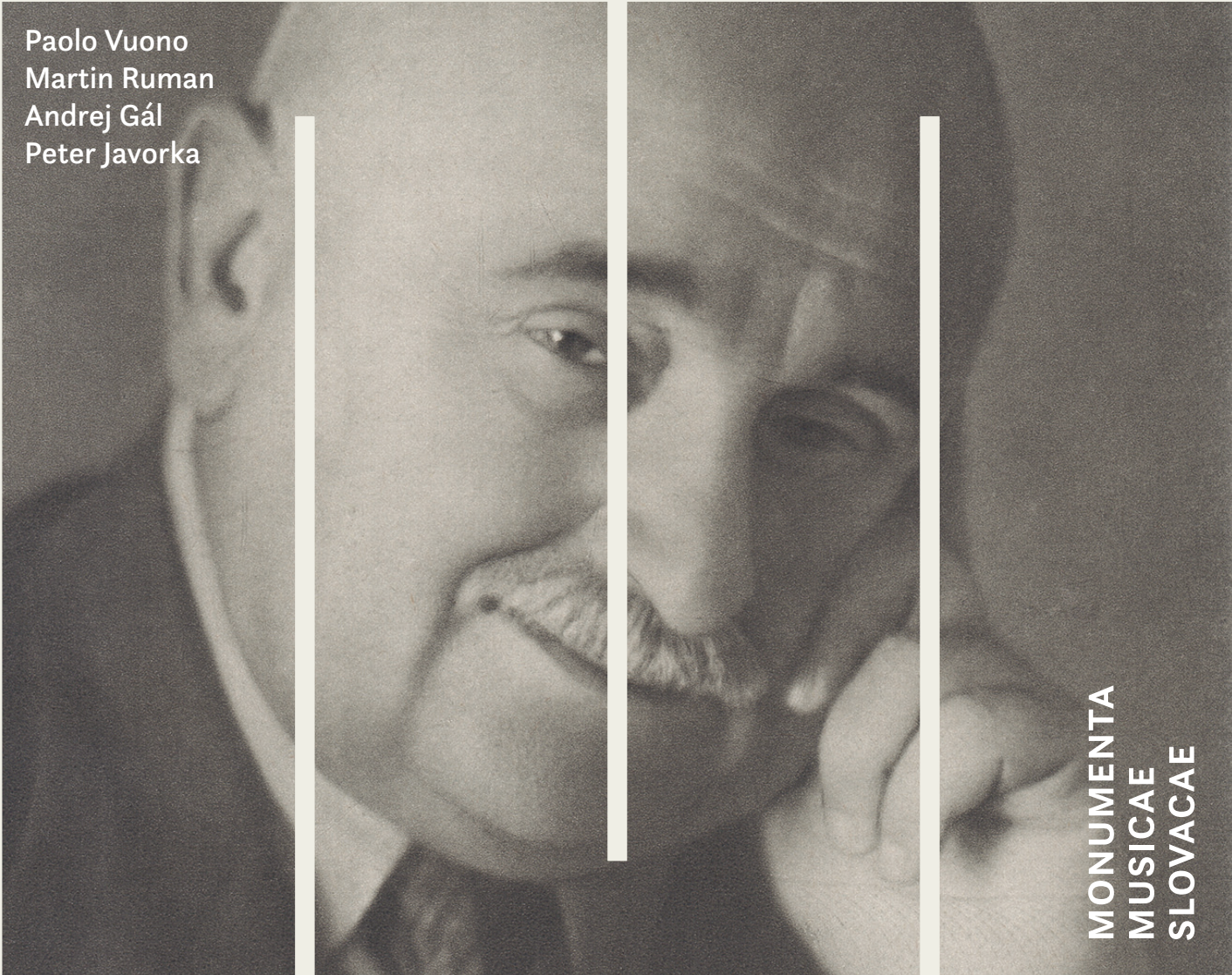

VILIAM FIGUŠ-BYSTRÝ (1875 – 1937)

KOMORNÁ HUDBA

CHAMBER MUSIC / KAMMERMUSIK

Paolo Vuono
Martin Ruman
Andrej Gál
Peter Javorka

MONUMENTA
MUSICAE
SLOVACAE

VILIAM FIGUŠ-BYSTRÝ (1875 – 1937)

KOMORNÁ HUDBA

CHAMBER MUSIC / KAMMERMUSIK

Part 1

**Klavírne kvarteto Es dur / Piano Quartet in E-flat major /
Klavierquartett Es-Dur, op. 48 (1918)**

1	Allegro ma non troppo	14:22
2	Adagio	9:08
3	Scherzo. Allegro	7:37
4	Finale. Rondo. Allegretto	10:44
Total Part 1		41:52

Part 2

**Sláčikové trio č. 1 G dur / String Trio No. 1 in G major /
Streichtrio Nr. 1 G-Dur, op. 58
(1921 – 1936)**

5	Allegro ma non troppo	6:41
6	Poco adagio	5:30
7	Scherzo. Allegretto	3:50
8	Allegro moderato	5:08

**Sláčikové trio č. 2 e mol / String Trio No. 2 in E minor /
Streichtrio Nr. 2 e-Moll, op. 108**

(1936 – 1937)

26:10

9	Allegro moderato	9:05
10	Molto adagio	6:23
11	Scherzo. Allegretto	3:52
12	Rondo. Allegro	6:50

Total Part 2

47:23

PAOLO VUONO – husle / violin / Violine

MARTIN RUMAN – viola / viola / Viola

ANDREJ GÁL – violončelo / cello / Violoncello

PETER JAVORKA – klavír / piano / Klavier (Part 1)

© Hudobné centrum, 2026

HC 10066

SOZA / BIEM R35 0055-2-2

VILIAM FIGUŠ-BYSTRÝ (1875 – 1937) KOMORNÁ HUDBA

Viliam Figuš-Bystrý (28. 2. 1875 Banská Bystrica – 11. 5. 1937 tamtiež) bol slovenský skladateľ, klavirista, dirigent, zbornajster, zberateľ a upravovateľ slovenského folklóru a pedagóg. Po ukončení štúdia v Banskej Štiavnici v júni 1893 začal pôsobiť ako učiteľ a organista v rôznych obciach – v Piliši pri Budapešti (1893), v Ostrej Lúke (1893 – 1895), vo Zvolenskej Slatine (1895 – 1903) a v Padine vo Vojvodine (1903 – 1906). V roku 1914 zložil skúšku pre učiteľa spevu na stredných školách na Hudobnej akadémii v Budapešti. Od roku 1921 pôsobil ako pedagóg na Učiteľskom ústave v Banskej Bystrici.

Figuš-Bystrý ako jeden z prvých slovenských skladateľov spolu s Mikulášom Moyzesom položil základy kompozičnej práce so slovenským folklórom. Zbieral ľudové piesne a následne ich upravoval pre koncertné pódia, pedagogický proces i domáce muzicírovanie. Priekopnícky význam má jeho rozsiahla zbierka *Slovenské ľudové piesne z Veľkej Slatiny* (1895 – 1903) alebo *1000 slovenských ľudových piesní pre klavír* (1923 – 1927). Svojou operou *Detvan* (1922 – 1926) na motívy rovnomennej básne Andreja Sládkoviča zároveň ako prvý vytvoril slovenskú národnú operu.

Významnú časť skladateľovej tvorby predstavuje komorná hudba, v ktorej Viliam Figuš-Bystrý nadviazal na tradície európskeho klasicizmu a romantizmu a postupne reflektoval vplyvy predstaviteľov hudby 19. storočia i neskoršie skladateľské prejavy národ-

ných romantických škôl (Schumann, Čajkovskij, Grieg, Dvořák, Bella a ďalší). Podnety pre vznik jeho komornej tvorby súvisia najmä s interpretačnou činnosťou samotného skladateľa, ktorý pôsobil vo viacerých komorných súboroch ako klavirista. Podľa niekoľkých písomných spomienok bol Figuš-Bystrý skôr typom komorného hráča než sólistu a so svojimi priateľmi – napríklad huslistami Františkom Rothom a Gejzom Meszlényim – preštudoval a spoznal množstvo diel svetovej hudobnej literatúry tohto žánru.

V komornom diele Figuša-Bystrého nachádzame dve sláčikové triá a eminentné miesto zaujímajú práve skladby pre klavírno-sláčikové formácie. Patria sem viaceré diela pre husle a klavír, ako aj skladby pre husle, violu a klavír, pričom tieto tendencie vyvrcholili rozsiahlym *Klavírnym kvartetom Es dur*, op. 48 (1918). Huslovo-klavírne duo v skladateľovej tvorbe reprezentujú už tri sonatíny pre husle a klavír (č. 1 G dur, op. 37, 1913; č. 2 C dur, op. 38, 1914; č. 3 d mol, op. 42, 1915), ktoré majú sčasti inštruktívny charakter. Na ne nadväzujú štyri cykly charakteristických skladieb pre husle a klavír, resp. organ, ktoré autor komponoval priebežne a neskôr ich pri revízii vlastného diela zhrnul do cyklov s opusovými číslami (*Perličky*, op. 43, 1916 – 1933; *Päť skladieb pre husle a organ*, op. 45, 1916 – 1929; *Náladové obrazy*, op. 46, 1916; *Hudobné rozmazy*, op. 55, 1921 – 1933). Huslovo-klavírna tvorba Figuša-Bystrého vyvrcholila *Sonátou e mol* pre husle

a klavír, op. 97 (1934). Inšpirácia poetikou detského sveta vo vybraných dielach Schumanna a Čajkovského stála za vznikom prvých komorných opusov skladateľa, ktoré sa začínajú cyklom *Z detského života*, op. 32 pre husle, violu a klavír (1912).

Dramaturgia CD približuje aj výlučne sláčikovú formáciu v tvorbe Viliama Figuša-Bystrého, kde nachádzame dve sláčikové triá.

SLÁČIKOVÉ TRIO Č. 1 G DUR, OP. 58 (I. Allegro ma non troppo – II. Poco adagio – III. Scherzo. Allegretto – IV. Allegro moderato) vznikalo v dvoch tvorivých fázach, oddelených pätnásťročným odstupom. Prvé tri časti skladateľ ukončil v roku 1921 – za finálnou dvojčiarou v autografe tretej časti nachádzame dátáciu 16. 12. 1921. Pri revízii svojich diel v roku 1936 trio prepracoval a k pôvodným trom častiam prikomponoval aj štvrtú časť. Dokončenie celého diela je datované 20. 10. 1936. K rozhodnutiu prepracovať a doplniť trio prispeli skúsenosti, ktoré získal na koncertoch členov českosobudějovického Sukovho kvarteta. Huslový part revidoval George Actardjiev v decembri 1936. Skladba vyšla prvýkrát tlačou vo vydavateľstve Hudobného centra v roku 2022.

SLÁČIKOVÉ TRIO Č. 2 E MOL, OP. 108 (I. Allegro moderato – II. Molto adagio – III. Scherzo. Allegretto – IV. Rondo. Allegro) začal Figuš-Bystrý komponovať ešte roku 1936. Skladateľ si vo svojom denníku v dňoch 2. – 7. 11. 1936 poznamenal, že pracuje na sláčikovom

triu, a dokončenie diela datoval na konci autografu dňom 7. 1. 1937. *Sláčikové trio e mol* sa považuje za predposlednú skladbu Figuša-Bystrého. Skladba vyšla prvýkrát tlačou vo vydavateľstve Hudobného centra v roku 2023.

Prvá časť oboch trií je v sonátovej forme, pričom autor neváha uplatniť kontrapunktické prvky a figuratívne melodické sledy sólových nástrojov v jednotlivých momentoch formy. Stredné dve časti vychádzajú z piesňovej trojdielnosti a tanečného scherza, zatiaľ čo v záverečných častiach oboch trií skladateľ využíva dynamicky pružnú rondovú formu.

Klavírne kvarteto ako žáner sa objavuje na konci 18. storočia. Je výsledkom vývoja útvarov barokovej komornej hudby – duovej, triovej a kvartetovej sonáty. Azda prvé klavírne kvartetá pre husle, violu, violončelo a klavír vznikajú vo Viedni v rokoch 1785 – 1786; ich autorom je Wolfgang Amadeus Mozart, ktorý skomponoval dve trojčasťové diela – g mol, K. 478 a Es dur, K. 493. V tom istom čase sa klavírne kvarteto objavuje aj v tvorbe 14-ročného Ludwiga van Beethovena. V roku 1785 v Bonne skomponoval tri trojčasťové klavírne kvartetá (D dur, Es dur, C dur, WoO 36); ich význam v jeho tvorbe dokazuje aj inkorporácia vybraného motívicko-tematického materiálu do dvoch raných klavírných sonát (f mol a C dur, op. 2). Klavírne kvarteto sa ako žáner ustálilo v hudbe 19. storočia a nachádzame ho v tvorbe Hummela, Schuberta,

Mendelssohna-Bartholdyho, Schumanna, Brahmsa, Dvořáka, Faurého, Mahlera, Suka, Nováka, Dohnányiho i Bartóka.

Históriu tohto komorného žánru v slovenskej hudbe začína písať práve dielo Viliama Figuša-Bystrého; až o štrnásť rokov naň nadviazalo *Klavírne kvarteto*, op. 6 Eugena Suchoňa. Tónina a obsadenie spájajú v prvej asociácii kvarteto Figuša-Bystrého so slávnymi komornými dielami klasicizmu a romantizmu, napríklad s trojčastovým *Klavírnym kvartetom Es dur*, K. 493 W. A. Mozarta (1786), so štvorčastovým *Klavírnym kvartetom Es dur*, op. 47 Roberta Schumanna (1842) či so štvorčastovým *Klavírnym kvartetom č. 2 Es dur*, op. 87 Antonína Dvořáka (1889). Za zmienku stojí aj štvorčastové *Klavírne kvarteto Es dur*, op. 5 pruského princa Ľudovíta Ferdinanda (1807), ktoré predznamenaáva poetiku komornej hudby Schuberta a Schumanna. Tóninou a klavírno-sláčikovým obsadením súvisia s touto líniou aj diela pre príbuzné obsadenia, napríklad Schubertovo *Klavírne trio Es dur*, D. 929/op. 100 (1827), jeho menej známe *Notturmo Es dur* pre klavírne trio, D. 897 (1826) či slávne Schumannovo *Klavírne kvinteto Es dur*, op. 44 (1842).

KLAVÍRNE KVARTETO ES DUR, OP. 48 Viliama Figuša-Bystrého má štyri časti: I. Allegro ma non troppo – II. Adagio – III. Scherzo. Allegro – IV. Finale. Rondo. Allegretto. Prvá časť je v sonátovej forme, druhá v trojdielnej piesňovej forme, tretiu časť tvorí scher-

zo s triom a záverečnú časť rondo 4. typu. Aj tonálna štruktúra jednotlivých častí dodržiava klasický princíp kontrastu a umiestnenie motívov do partov sólových nástrojov, ako aj ich vzájomné väzby v horizontálnom i vertikálnom členení skladby prezrádzajú autorovu skvelú orientáciu v komornej literatúre.

Dielo je pozoruhodné aj veľkorysou koncepciou jednotlivých častí sonátového cyklu. Bohato využíva variačný princíp, repetitívne štruktúry a neskrátené reprízy vybraných segmentov hudobnej formy – ide o jednu z autorských stratégií hudobnej narácie v poetike hudby 19. storočia. Figuš-Bystrý ako mimoriadne aktívny komorný hudobník dôverne poznal komornú hudbu Schumanna či Schuberta; jej tektonika mu azda slúžila ako autorský model. Ide tu o schubertovskú ideu, ktorú Schumann označil ako „die himmlische Länge“ vo svojej slávnej eseji z roku 1840 venovanej Schubertovej *Symfónii C dur*. „Nebeské dĺžky“ nachádzame aj v Schubertových klavírných triách, sláčikových kvartetách a klavírných sonátach. Schumann tento kompozičný princíp porovnáva s literárnymi postupmi napríklad v románoch Jeana Paula.

Veľkorysý formový pôdorys pôvodnej autorskej verzie, bohatá melodická invencia a cit pre sadzbu klavírneho kvarteta, vypestovaný bohatou praxou komorného hudobníka, dali vzniknúť jednému z najrepresentatívnejších komorných diel slovenskej hudby prvej polovice 20. storočia. Podľa posledného listu rukopisu

Viliam Figuš-Bystrý skladbu dokončil 30. marca 1918 v Banskej Bystrici; bohaté interpretačné poznámky a mimoriadne detailne zapísaná pedalizácia nasvedčujú tomu, že z partitúry hral na premiére klavirista.

Autor považoval dielo za reprezentatívne, čo do-svedčujú jeho snahy o koncertné uvedenia kvarteta. Z monografie Emanuela Muntága sa dozvedáme: „Dňa 28. októbra 1920, na druhé výročie vzniku Československej republiky, usporiadal Miloš Ruppeltd slávnostný koncert z diel slovenských skladateľov. Na tomto koncerte predviedli učitelia bratislavskej hudobnej školy Figušovo *Klavírne kvarteto Es dur*.“ Skladba bola tiež predmetom rozhovoru s Josefom Sukom v Prahe v roku 1922. Figuš-Bystrý sa ako člen poroty zúčastnil na speváckych pretekoch a pri tejto príležitosti sa so Sukom stretol: „Nadšený skladateľ navštívil aj Josefa Suka. Ústrednou témou rozhovoru bolo predvedenie Figušovho *Klavírneho kvarteta Es dur*. Suk prisľúbil predvedenie v rámci jedného koncertu.“

Záujem o dielo prejavilo aj českobudějovické Suko-vo kvarteto i komorné združenie učiteľov bratislavskej hudobnej školy. Po skladateľovej smrti sa kvarteto vytratil z koncertného života a hudobná verejnosť naň opätovne obrátila svoju pozornosť až v roku 1975, pri príležitosti jeho nedežitej storočnice, v rámci sympózií slovenských muzikológov a hudobných historikov i koncertných podujatí. O rok neskôr vznikol opis partitúry a partov v Slovenskom hudobnom fonde.

Kritickú revíziu a vydavateľskú správu partitúry vypracoval slovenský klavirista a pedagóg Juraj Mašinda (1926 – 2016). Skladba bola následne v neautorskej, skrátenej podobe nahraná v Slovenskom rozhlase (Viktor Šimčisko – husle, Milan Telecký – viola, Juraj Alexander – violončelo, Helena Gáfforová – klavír).

Klavírne kvarteto Es dur, op. 48 vyšlo prvýkrát tlačou vo vydavateľstve Hudobného centra v roku 2023 a vychádza priamo z revízie autografu skladateľa. Jeho uvedenie na CD tak možno považovať za novodobú premiéru nahrávky diela v jeho neskrátenej, autorskej podobe.

Peter Javorka

VILIAM FIGUŠ-BYSTRÝ (1875 – 1937) CHAMBER MUSIC

Viliam Figuš-Bystrý (28 February 1875, Banská Bystrica – 11 May 1937, *ibid.*) was a Slovak composer, pianist, conductor, choirmaster, teacher, and a dedicated collector and arranger of Slovak folk music. After completing his studies in Banská Štiavnica in June 1893, he began working as a teacher and organist in several locations, including Piliš near Budapest (1893), Ostrá Lúka (1893–1895) and Zvolenská Slatina (1895–1903) in Slovakia, and Padina in Vojvodina (1903–1906). In 1914, he passed the examination to become a secondary school voice teacher at the Music Academy in Budapest. From 1921 onward, he taught at the Teacher Training Institute in Banská Bystrica.

Figuš-Bystrý was among the first Slovak composers, alongside Mikuláš Moyzes, to lay the foundations for work with Slovak folk music in composition. He collected folk songs and arranged them for concert performance, teaching, and domestic music making. His extensive collections—such as *Slovak Folk Songs from Veľká Slatina* (1895–1903) and *1000 Slovak Folk Songs for Piano* (1923–1927)—were pioneering achievements. With his opera *Detvan* (1922–1926), based on the eponymous poem by Andrej Sládkovič, he also created what is considered the first Slovak national opera.

A significant part of his output consists of chamber music, where Figuš-Bystrý built on the traditions of European Classical and Romantic style, while gradually

reflecting the influence of 19th-century composers and later national schools, including Robert Schumann, Pyotr Ilyich Tchaikovsky, Edvard Grieg, Antonín Dvořák, and Ján Levoslav Bella. His chamber works were closely tied to his own activity as a performer; he played piano in several ensembles and, according to written recollections, was more of a chamber musician than a soloist. Together with colleagues, such as violinists František Roth and Gejza Meszlényi, he studied and became familiar with a wide range of chamber repertoire.

Within his chamber output, two string trios hold a special place, alongside numerous works for piano and strings. These include compositions for violin and piano as well as for violin, viola, and piano, culminating in the large-scale *Piano Quartet in E-flat major*, Op. 48 (1918). His works for violin and piano begin with three sonatinas (No. 1 in G major, Op. 37, 1913; No. 2 in C major, Op. 38, 1914; No. 3 in D minor, Op. 42, 1915), partly intended for teaching purposes. These were followed by four cycles of character pieces for violin and piano or organ, composed over time and later grouped into opus-numbered sets: *Little Pearls*, Op. 43 (1916–1933); *Five Pieces for Violin and Organ*, Op. 45 (1916–1929); *Mood Pictures*, Op. 46 (1916); and *Musical Caprices*, Op. 55 (1921–1933). His work in this genre culminated in the *Sonata in E minor for Violin and Piano*, Op. 97 (1934). Inspiration from the poetic world of childhood—especially in the works of Schumann and

Tchaikovsky—shaped his early chamber compositions, beginning with the cycle *From a Child's Life*, Op. 32 for violin, viola, and piano (1912).

The CD also presents Figuš-Bystrý's writing for string ensemble alone, represented by his two string trios.

The **STRING TRIO NO. 1 IN G MAJOR, OP. 58** (I. Allegro *ma non troppo* – II. Poco adagio – III. Scherzo. Allegretto – IV. Allegro moderato) was composed in two phases, separated by a fifteen-year gap: Figuš-Bystrý completed the first three movements in 1921, as indicated by the date 16 December 1921 in the autograph. In 1936, during the revision of his works, he reworked the trio and added a fourth movement, completing the piece on 20 October 1936. The decision to revise and expand the trio was influenced by concerts of the Suk Quartet, a string quartet from České Budějovice. George Actardjjeff revised the violin part in December 1936. The work was published for the first time by Music Centre Slovakia in 2022.

Composition of the **STRING TRIO NO. 2 IN E MINOR, OP. 108** (I. Allegro moderato – II. Molto adagio – III. Scherzo. Allegretto – IV. Rondo. Allegro) began in 1936. In his diary entries from 2 to 7 November of that year, Figuš-Bystrý noted that he was working on a string trio, and he dated its completion 7 January 1937 at the end of the autograph. This trio is his penultimate composition and was first published in 2023 by Music Centre Slovakia.

In both trios, the opening movements follow the sonata form, enriched with contrapuntal elements and figurative melodic lines in the individual instruments. The middle movements draw on ternary form and dance-like scherzo, while the finales employ a flexible rondo structure.

The piano quartet as a genre emerged at the end of the 18th century, evolving from Baroque chamber forms such as duo, trio, and quartet sonatas. Among the earliest examples are the piano quartets composed in Vienna in 1785–1786 by Wolfgang Amadeus Mozart—two three-movement works in G minor (K. 478) and E-flat major (K. 493). Around the same time, piano quartets also appeared in the early output of the young Ludwig van Beethoven, who composed three such works in Bonn in 1785. The genre became firmly established in the 19th century, with contributions from composers such as Hummel, Franz Schubert, Mendelssohn, Schumann, Brahms, Dvořák, Fauré, Mahler, Suk, Novák, Dohnányi, and Béla Bartók.

In Slovak music, the history of this genre begins with Figuš-Bystrý's work; only fourteen years later was it followed by the *Piano Quartet*, Op. 6 by Eugen Suchoň. In its key and instrumentation, Figuš-Bystrý's quartet recalls well-known Classical and Romantic models, such as Wolfgang Amadeus Mozart's three-movement *Piano Quartet in E-flat major*, K. 493 (1786), Robert Schumann's four-movement *Piano Quartet in E-flat*

VILIAM FIGUŠ-BYSTRÝ (1875 – 1937) KAMMERMUSIK

major, Op. 47 (1842), and Antonín Dvořák's *Piano Quartet No. 2 in E-flat major*, Op. 87 (1889). One might also mention the four-movement *Piano Quartet in E-flat major*, Op. 5 (1807) by the Prussian prince Louis Ferdinand, which already anticipates the poetic world of Schubert and Schumann. Through the same key and the combination of piano and strings, these works are also connected to compositions for related ensembles, such as Schubert's *Piano Trio in E-flat major*, D. 929 (Op. 100) from 1827, his lesser-known *Notturmo in E-flat major* for piano trio, D. 897 (1826), and Schumann's celebrated *Piano Quintet in E-flat major*, Op. 44 (1842).

The **PIANO QUARTET IN E-FLAT MAJOR, OP. 48** by Viliam Figuš-Bystrý consists of four movements: I. *Allegro ma non troppo*, II. *Adagio*, III. *Scherzo. Allegro*, and IV. *Finale. Rondo. Allegretto*. The first movement follows sonata form, the second is in ternary form, the third is a scherzo with trio, and the finale is an expanded rondo. The tonal plan reflects the classical principle of contrast, and the distribution and interaction of motifs across the instruments demonstrate the composer's deep familiarity with chamber music.

The work is also notable for its expansive conception. It makes rich use of variation, repetition, and full reprises of musical sections—an approach characteristic of 19th-century musical narrative. As an active chamber musician, Figuš-Bystrý knew the works of Schumann and Schubert intimately, and their

structural thinking likely served as a model. This is closely related to the idea that Schumann described as “die himmlische Länge” in his 1840 essay on Schubert's *Symphony in C major*. Such “heavenly lengths” can also be found in Schubert's piano trios, string quartets, and piano sonatas.

The original version of the quartet, with its broad formal design, rich melodic invention, and sensitive handling of the ensemble, stands as one of the most representative Slovak chamber works of the first half of the 20th century. According to the manuscript, Figuš-Bystrý completed the piece on 30 March 1918 in Banská Bystrica. The detailed performance markings and pedal indications suggest that he himself performed the piano part at the premiere.

The composer regarded the work as one of his representative pieces, which is clear from his efforts to have the quartet performed in concert. As we learn from the monograph by Emanuel Muntág: “On 28 October 1920, marking the second anniversary of the founding of the Czechoslovak Republic, Miloš Rupfeldt organized a festive concert of works by Slovak composers. At this concert, teachers of the Bratislava music school performed Figuš's *Piano Quartet in E-flat major*.” The piece also came up in a conversation with Josef Suk in Prague in 1922. Figuš-Bystrý took part in a singing competition as a jury member and met Suk on that occasion. As the account notes: “The enthusiastic

composer also visited Josef Suk. The central topic of their conversation was a performance of Figuš's *Piano Quartet in E-flat major*. Suk promised to include it in one of his concerts.”

The work also attracted the interest of the Suk Quartet from České Budějovice, as well as a chamber ensemble made up of teachers from the Bratislava music school. After the composer's death, however, the quartet gradually disappeared from concert life, and the musical public only returned to it in 1975, on the occasion of Figuš-Bystrý's centenary. This renewed interest took shape in conferences of Slovak musicologists and music historians, as well as in concert performances. A year later, a copy of the score and parts was prepared at the Slovak Music Fund. Juraj Mašinda, a Slovak pianist and pedagogue (1926–2016), produced a critical revision and editorial report of the score. The work was later recorded at the Slovak Radio in a shortened, non-authorial version by Viktor Šimčisko (violin), Milan Telecký (viola), Juraj Alexander (cello), and Helena Gáfforová (piano).

The *Piano Quartet in E-flat major*, Op. 48 was finally published in full for the first time in 2023 by Music Centre Slovakia, based directly on the composer's autograph. Its inclusion on this CD can therefore be regarded as a modern premiere recording of the work in its complete, original form.

Peter Javorka

Viliam Figuš-Bystrý (28. Februar 1875 in Banská Bystrica – 11. Mai 1937 ebenda) war ein slowakischer Komponist, Pianist, Dirigent, Chorleiter, Sammler und Bearbeiter slowakischer Volksmusik sowie Pädagoge. Nach dem Abschluss seines Studiums in Banská Štiavnica (Schemnitz) im Juni 1893 begann er als Lehrer und Organist zu wirken. Er war in mehreren Orten tätig: zunächst in Pílis bei Budapest (1893), danach in Ostrá Lúka (1893–1895) und in Zvolenská Slatina (Großslatina, 1895–1903) in der Slowakei sowie in Padina in der Vojvodina (1903–1906). Im Jahr 1914 legte er an der Musikakademie in Budapest die Prüfung für das Lehramt im Fach Gesang an Mittelschulen ab. Ab 1921 war er als Pädagoge am Lehrerbildungsinstitut in Banská Bystrica (Neusohl) tätig.

Figuš-Bystrý gehörte zu den ersten slowakischen Komponisten, die sich systematisch mit der Verarbeitung slowakischer Volksmusik beschäftigten; gemeinsam mit Mikuláš Moyzes legte er dafür wichtige Grundlagen. Er sammelte Volkslieder und bearbeitete sie anschließend für öffentliche Aufführungen, für den Unterricht, sowie das häusliche Musizieren. Pioniercharakter hat seine umfangreiche Sammlung *Slowakische Volkslieder aus Velká Slatina* (1895–1903) als auch der Zyklus *1000 slowakische Volkslieder für Klavier* (1923–1927). Mit seiner Oper *Detvan* (1922–1926), die auf dem gleichnamigen Gedicht von Andrej Sládkovič basiert, schuf er zugleich die erste slowakische Nationaloper.

Einen bedeutenden Teil seines Schaffens bildet die Kammermusik. In diesem Bereich knüpfte Viliam Figuš-Bystrý an die Traditionen der europäischen Klassik und der Romantik an und setzte sich nach und nach auch mit Einflüssen von Komponisten des 19. Jahrhunderts sowie mit späteren Strömungen der nationalromantischen Schulen, mit Schumann, Tschaikowski, Grieg, Dvořák, Bella und anderen auseinander. Die Impulse für seine kammermusikalische Produktion stehen vor allem im Zusammenhang mit seiner eigenen Tätigkeit als Interpret, da er in mehreren Kammerensembles als Pianist wirkte. Zeitgenössischen Berichten zufolge war Figuš-Bystrý eher Kammermusiker als Solist. Gemeinsam mit Freunden, darunter die Geiger František Roth und Gejza Meszlényi, erarbeitete und lernte er zahlreiche Werke der internationalen Kammermusikliteratur kennen.

Das kammermusikalische Schaffen von Figuš-Bystrý enthält zwei Streichtrios, doch eine besonders zentrale Stellung nehmen Werke für Klavier und Streicher ein. Dazu gehören mehrere Kompositionen für Violine und Klavier, sowie Stücke für Violine, Viola und Klavier; diese Entwicklung gipfelte schließlich im umfangreichen *Klavierquartett Es-Dur*, op. 48 (1918). Das Violine-Klavier-Duo ist in seinem Schaffen durch drei Sonatinen vertreten (Nr. 1 G-Dur, op. 37, 1913; Nr. 2 C-Dur, op. 38, 1914; Nr. 3 d-Moll, op. 42, 1915), die teilweise auch didaktischen Charakter haben. Daran

schließen sich vier Zyklen charakteristischer Stücke für Violine und Klavier beziehungsweise Orgel an, die der Komponist über einen längeren Zeitraum hinweg schrieb und später bei der Revision seines Werks zu geschlossenen Werkgruppen mit Opuszahlen zusammenfasste (*Kleine Perlen*, op. 43, 1916–1933; *Fünf Stücke für Violine und Orgel*, op. 45, 1916–1929; *Stimmungsbilder*, op. 46, 1916; *Musikalische Launen*, op. 55, 1921–1933). Den Höhepunkt erreichte Figuš-Bystrýs Schreiben für Violine und Klavier mit der *Sonate e-Moll* für Violine und Klavier, op. 97 (1934). Die Inspiration durch die poetische Welt der Kindheit, wie man ihr etwa in ausgewählten Werken von Schumann und Tschaikowski begegnet, stand am Anfang seiner kammermusikalischen Produktion; sie zeigt sich bereits im Zyklus *Aus dem Kinderleben*, op. 32 für Violine, Viola und Klavier (1912).

Das Programm der CD stellt auch die rein streicherbesetzten Kammermusikwerke Viliam Figuš-Bystrýs – zwei Streichtrios – vor.

Das **STREICHTRIO NR. 1 G-DUR, OP. 58** (I. Allegro ma non troppo – II. Poco adagio – III. Scherzo. Allegretto – IV. Allegro moderato) entstand in zwei Schaffensphasen, die durch einen Abstand von fünfzehn Jahren voneinander getrennt sind. Die ersten drei Sätze schloss der Komponist im Jahr 1921 ab; hinter dem Doppelstrich im Autograph des dritten Satzes findet sich das Datum 16.12.1921. Bei der Revision seiner

Werke im Jahr 1936 überarbeitete er das Trio und fügte den ursprünglichen drei Sätzen noch einen vierten Satz hinzu. Die Vollendung des gesamten Werkes ist auf den 20.10.1936 datiert. Zu der Entscheidung, das Trio zu überarbeiten und zu erweitern, trugen auch Erfahrungen bei, die er bei Konzerten mit Mitgliedern des Suk-Quartetts aus České Budějovice (Budweis) sammelte. Den Violinpart revidierte George Actardjeff im Dezember 1936. Das Werk erschien erstmals 2022 im Slowakischen Musikzentrum im Druck.

Das **STREICHTRIO NR. 2 E-MOLL, OP. 108** (I. Allegro moderato – II. Molto adagio – III. Scherzo. Allegretto – IV. Rondo. Allegro) begann Figuš-Bystrý bereits im Jahr 1936 zu komponieren. In seinem Tagebuch notierte er zwischen dem 2. und 7.11.1936, dass er an einem Streichtrio arbeite; die Fertigstellung des Werkes datierte er am Ende des Autographs auf den 7.1.1937. Das *Streichtrio e-Moll* gilt als vorletzte Komposition Figuš-Bystrýs. Das Werk erschien erstmals 2023 im Slowakischen Musikzentrum im Druck.

Der erste Satz beider Trios steht in Sonatenform, wobei der Komponist nicht zögert, in einzelnen formalen Abschnitten kontrapunktische Elemente und figurative melodische Verläufe der Soloinstrumente einzusetzen. Die beiden Mittelsätze basieren auf der dreiteiligen Liedform und dem tänzerischen Scherzo, während der Komponist in den Schlusssätzen beider Trios eine dynamisch flexible Rondoform verwendet.

Das Klavierquartett als Gattung entstand gegen Ende des 18. Jahrhunderts. Es entwickelte sich aus den Formen der barocken Kammermusik, insbesondere aus der Duo-, Trio- und Quartettsonate. Die wohl ersten Klavierquartette für Violine, Viola, Violoncello und Klavier entstanden in den Jahren 1785–1786 in Wien; ihr Komponist war Wolfgang Amadeus Mozart, der zwei dreisätzigte Werke schuf – g-Moll, KV 478, und Es-Dur, KV 493. Zur gleichen Zeit erscheint das Klavierquartett auch im Schaffen des 14-jährigen Ludwig van Beethoven. Im Jahr 1785 komponierte er in Bonn drei dreisätzigte Klavierquartette (D-Dur, Es-Dur, C-Dur, WoO 36); ihre Bedeutung in seinem Schaffen zeigt sich auch darin, dass er ausgewähltes motivisch-thematisches Material später in zwei frühe Klaviersonaten (f-Moll und C-Dur, op. 2) übernahm. Im 19. Jahrhundert etablierte sich das Klavierquartett als feste Gattung und ist in den Werken von Hummel, Schubert, Mendelssohn-Bartholdy, Schumann, Brahms, Dvořák, Fauré, Mahler, Suk, Novák, Dohnányi und Bartók vertreten.

Mit dem Werk von Viliam Figuš-Bystrý beginnt die Geschichte dieser kammermusikalischen Gattung in der slowakischen Musik; erst vierzehn Jahre später knüpfte daran das *Klavierquartett*, op. 6 von Eugen Suchoň an. Tonart und Besetzung verbinden Figuš-Bystrýs Quartett auf den ersten Blick mit berühmten kammermusikalischen Werken der Klassik und Romantik,

etwa mit dem dreisätzigen *Klavierquartett Es-Dur*, KV 493 von Wolfgang Amadeus Mozart (1786), dem viersätzigen *Klavierquartett Es-Dur*, op. 47 von Robert Schumann (1842) oder dem viersätzigen *Klavierquartett Nr. 2 Es-Dur*, op. 87 von Antonín Dvořák (1889). Erwähnenswert ist auch das viersätzliche *Klavierquartett Es-Dur*, op. 5 des preußischen Prinzen Louis Ferdinand (1807), das die Poetik der Kammermusik bei Franz Schubert und Robert Schumann vorwegnimmt. In Tonart und Besetzung für Klavier und Streicher stehen auch Werke für verwandte Besetzungen in dieser Linie, etwa Franz Schuberts *Klaviertrio Es-Dur*, D. 929/op. 100 (1827), sein weniger bekanntes *Notturmo Es-Dur* für Klaviertrio, D. 897 (1826) oder das berühmte *Klavierquintett Es-Dur*, op. 44 von Robert Schumann (1842).

Das **KLAVIERQUARTETT ES-DUR, OP. 48** von Viliam Figuš-Bystrý besteht aus vier Sätzen: I. Allegro ma non troppo – II. Adagio – III. Scherzo. Allegro – IV. Finale. Rondo. Allegretto. Der erste Satz steht in Sonatenform, der zweite in dreiteiliger Liedform, der dritte ist ein Scherzo mit Trio, und der Schlusssatz hat die Form eines erweiterten Rondos. Auch die tonale Anlage der einzelnen Sätze folgt dem klassischen Prinzip des Kontrasts. Die Verteilung der Motive auf die Stimmen der Soloinstrumente sowie ihre wechselseitigen Beziehungen in der horizontalen wie vertikalen Struktur des Satzes zeugen von der hervorragenden Vertraut-

heit des Komponisten mit der Kammermusikliteratur.

Das Werk ist auch durch die großzügige Anlage der einzelnen Sätze des Sonatenzyklus bemerkenswert. Es nutzt in reichem Maße das Variationsprinzip, repetitive Strukturen und ungekürzte Reprisen ausgewählter Formabschnitte – eine der kompositorischen Strategien musikalischer Narration in der Poetik des 19. Jahrhunderts. Als außerordentlich aktiver Kammermusiker war Figuš-Bystrý mit der Kammermusik von Robert Schumann und Franz Schubert bestens vertraut; deren Tektonik diente ihm wohl als kompositorisches Modell. Es handelt sich dabei um eine schubertsche Idee, die Schumann in seinem berühmten Essay von 1840 über Schuberts *Symphonie C-Dur* als „die himmlische Länge“ bezeichnete. Diesen „himmlischen Längen“ begegnen wir auch in Schuberts Klaviertrios, Streichquartetten und Klaviersonaten. Robert Schumann vergleicht dieses kompositorische Prinzip mit literarischen Verfahren, etwa in den Romanen von Jean Paul.

Die großzügige formale Anlage der ursprünglichen Werfassung, die reiche melodische Erfindung und das feine Gespür für den Satz des Klavierquartetts, gewachsen aus der umfangreichen Praxis des Komponisten als Kammermusiker, führten zur Entstehung eines der repräsentativsten kammermusikalischen Werke der slowakischen Musik der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts. Dem letzten Blatt des Manuskripts zufolge vollendete Viliam Figuš-Bystrý das Werk am

30. März 1918 in Banská Bystrica; die zahlreichen interpretatorischen Hinweise und die außergewöhnlich detailliert notierte Pedalisierung lassen darauf schließen, dass der Pianist bei der Uraufführung aus der Partitur spielte.

Der Komponist betrachtete das Werk als repräsentativ, was auch seine Bemühungen um Konzertaufführungen des Quartetts belegen. Aus der Monographie von Emanuel Muntág erfahren wir: „Am 28. Oktober 1920, dem zweiten Jahrestag der Gründung der Tschechoslowakischen Republik, veranstaltete Miloš Ruppelldt ein festliches Konzert mit Werken slowakischer Komponisten. Bei diesem Konzert führten Lehrer der Musikschule in Bratislava Figuš' *Klavierquartett Es-Dur* auf.“ Das Werk war auch Gegenstand eines Gesprächs mit Josef Suk in Prag im Jahr 1922. Figuš-Bystrý nahm als Jurymitglied an einem Gesangswettbewerb teil und traf bei dieser Gelegenheit mit Suk zusammen: „Der begeisterte Komponist besuchte auch Josef Suk. Im Mittelpunkt des Gesprächs stand die Aufführung von Figuš' *Klavierquartett Es-Dur*. Suk sagte zu, das Werk im Rahmen eines Konzerts aufzuführen.“

Interesse an dem Werk zeigten auch das Suk-Quartett aus České Budějovice sowie eine kammermusikalische Vereinigung von Lehrern der Musikschule in Bratislava. Danach verschwand das Quartett jedoch aus dem Konzertleben, und erst im Jahr 1975, hundert Jahre nach der Geburt des Komponisten, wandte sich

die musikalische Öffentlichkeit ihm im Rahmen von Symposien slowakischer Musikwissenschaftler und -historiker sowie in Konzertveranstaltungen erneut zu. Ein Jahr später entstand im Slowakischen Musikfonds eine Abschrift der Partitur und der Stimmen. Die kritische Revision und den editorischen Bericht der Partitur erarbeitete der slowakische Pianist und Pädagoge Juraj Mašina (1926–2016). Anschließend wurde das Werk in einer nichtautorisierten, gekürzten Fassung im Slowakischen Rundfunk aufgenommen (Viktor Šimčisko – Violine, Milan Telecký – Viola, Juraj Alexander – Violoncello, Helena Gáfforová – Klavier).

Das *Klavierquartett Es-Dur*, op. 48 erschien erstmals 2023 im Slowakischen Musikzentrum im Druck und basiert unmittelbar auf der Revision des Autographs des Komponisten. Die Einspielung auf dieser CD kann daher als moderne Erstaufnahme des Werkes in seiner ungekürzten, vom Komponisten autorisierten Fassung gelten.

Peter Javorka

PAOLO VUONO absolvoval štúdium v Taliansku a následne pokračoval na univerzitách vo Viedni, kde študoval u Amiram Ganza a Annette Bik. Navštevoval tiež triedu Borisa Belkina na Accademia Musicale Chigiana v Siene. V súčasnosti pôsobí ako vedúci skupiny druhých huslí v orchestri Slovenského národného divadla v Bratislave. Ako hosťujúci hudobník spolupracuje s viacerými európskymi orchestrami, napríklad ORF Radio-Symphonieorchester Wien, Orchestra Sinfonica Nazionale della RAI, Orchestra da Camera di Mantova, Orchestra del Teatro Regio di Torino či Orchestra dell’Arena di Verona. Intenzívne sa venuje komornej hudbe a je pravidelným hosťom festivalov, ako sú Festival Imago Dei Krems, Österreichische Nationalbibliothek (Musiksalon), Gioventù Musicale d’Italia či Unione Musicale v Turíne. V rokoch 2018 – 2020 bol členom Quartetto Daidalos a navštevoval Európsku akadémiu komornej hudby (ECMA) v niekoľkých krajinách. V poslednom období vystupoval ako hosťujúci prvý huslista so súborom Proxima Quartet. Ako odborník na súčasnú hudbu spolupracuje so súborami Klangforum Wien, Platypus Ensemble, Ensemble XXI Century, N-Ensemble a ďalšími. Je pravidelným účinkujúcim na pódioch ako Konzerthaus Wien, Concertgebouw Amsterdam, Salzburger Festspiele, Suntory Hall Tokyo či International Society for New Music. Zúčastnil sa workshopov s Ensemble Intercontemporain v Stauffer Centre for Strings v Cremona

a Letných kurzov v Darmstadte v roku 2023. Za svoju umeleckú činnosť získal viacero ocenení, vrátane prvej ceny a špeciálnej ceny na súťaži Boris Pergament-schikow Preis (2022) a čestného uznania na súťaži Valentino Bucchi (2024). Je tiež držiteľom viacerých medzinárodných štipendií.

MARTIN RUMAN pôsobí od roku 2013 na pozícii sólo violistu Slovenskej filharmónie a od roku 2018 aj ako pedagóg na Konzervatóriu v Bratislave. Študoval v Bratislave, Prahe a vo Viedni. Zúčastnil sa viacerých interpretačných kurzov u renomovaných umelcov, ako sú Gilad Karni, Atar Arad, Hariolf Schlichtig, Alexander Zemtsov či Wolfgang Klos. Ako sólista, komorný hráč i orchestrálny hudobník vystupoval na koncertných pódioch v Európe, Amerike a Ázii, kde spolupracoval s osobnosťami ako Shmuel Ashkenasi, Zhou Qian, Isabelle van Keulen, Robert Cohen, Juan-Miguel Hernandez, Daniel Rowland či Pablo Barragán. Vystupuje s poprednými slovenskými umelcami a súborami, napríklad s Igorom Karškom, Milanom Paľom, Jozefom Luptákom, Borisom Lenkom či Jánom Krigovským. Je pravidelným účinkujúcim na komornom festivale Konvergencie a členom komorného zoskupenia Collegium Wartberg, v ktorom hrá na dobovom nástroji. V klavírnom duu s Alenou Hučkovou realizoval viaceré koncerty a nahrávky. Ako aktívny propagátor slovenskej hudby inicioval vznik viacerých skladieb pre violu a uviedol

ich premiéry (Ľ. Čekovská, J. Iršai, V. Kubička, Ľ. Bernáth). Popri modernej a barokovej viole sa venuje aj hre na viole d'amore, na ktorej uviedol viaceré recitály a premiéry (I. Zeljenka, Ľ. Bernáth). Ako sólista vystúpil so Slovenskou filharmóniou, Slovenským komorným orchestrom, Cappellou Istropolitana a Sinfoniettou Bratislava. Popri pedagogickej činnosti pôsobí od roku 2017 aj ako lektor Slovenského mládežníckeho orchestra. Je riaditeľom občianskeho združenia Klub priateľov violy, ktorého cieľom je popularizácia nástroja a hudby.

ANDREJ GÁL študoval hru na violončele na Konzervatóriu v Bratislave u Karola Filipoviča a na VŠMU v Bratislave u Jozefa Podhoranského. Absolvoval tiež majstrovské kurzy u Raphaela Wallfische a Johna Walza. V rokoch 1997 – 2002 pôsobil ako vedúci violončelovej skupiny v rôznych medzinárodných mládežníckych orchestroch (napríklad Young Artists Festival v Bayreuth). Od roku 2001 je členom Slovenského komorného orchestra, kde zastáva post sólo violončelistu. V roku 2002 získal s Zwiebel Quartet cenu Thomastik-Infeld za interpretáciu Šostakovičových kvartet. Absolvoval tiež majstrovské kurzy u členov Alban Berg Quartett, Smetanovho a Janáčkovho kvarteta či Bartók a Hagen Quartet. V roku 2008 absolvoval majstrovský semestrálny kurz vo švajčiarskom Bazileji u Waltera Levina a Reinera Schmidta. Je členom súborov pre súčasnú hudbu Ostravská banda a Veni

Ensemble a vedie violončelovú skupinu v Ostrava New Orchestra. Hrá aj na barokovom violončele a príležitostne spolupracuje so súborom Musica Aeterna. Ako sólista spolupracoval s Janáčkovou filharmóniou Ostrava, Štátnou filharmóniou Košice, Symfonickým orchestrom SRO, Ansámbľom Asynchrónie, Quasars Ensemble a ďalšími. Koncertoval na významných pódíách a festivaloch, ako sú Lincoln Center a Carnegie Hall v New Yorku, Parížske konzervatórium, Bachfest v Lipsku, Pražská jar, Varšavská jeseň či GAIDA Festival vo Vilniuse. Od roku 2018 tvorí s Petrom Javorkom violončelovo-klavírne duo, s ktorým sa zameriava na dramaturgiu spájajúcu známy repertoár s objavovaním neznámych diel. V roku 2024 mu bola udelená Cena Frica Kafendu za vynikajúce interpretačné výkony.

PETER JAVORKA je hudobný skladateľ a interpret, autor komorných, orchestrálnych i vokálnych diel. Študoval hru na klavíri na Konzervatóriu v Žiline a následne skladbu a dirigovanie na VŠMU v Bratislave u Jevgenija Iršaja. Absolvoval viaceré zahraničné študijné pobyty (Akademia Muzyczna v Krakove, MDW vo Viedni) a vzdelanie si rozšíril aj na medzinárodných kurzoch a festivaloch (Symposium Trstěnice, Ostravské dny), kde svoje kompozície konzultoval so skladateľmi ako Kaija Saariaho, Christian Wolff, Carola Bauckholt či Jeff Beer. V rokoch 2017 – 2018 absolvoval šesťmesačný študijný pobyt na Universität für Musik und

darstellende Kunst (MDW) vo Viedni. Doktorandské štúdium skladby ukončil na VŠMU a v súčasnosti pôsobí ako odborný redaktor v Hudobnom centre. Od roku 2018 tvorí s Andrejom Gálom violončelovo-klavírne duo, s ktorým sa zameriava na dramaturgiu spájajúcu známy repertoár s objavovaním neznámych diel. Jeho skladby zazneli na festivaloch na Slovensku i v zahraničí (Viedeň, Budapešť, Krakov, Praha) v podaní domácich i zahraničných interpretov. V roku 2014 založil festival mladých skladateľov Asynchrónie a Ansámbel Asynchrónie, kde ako umelecký vedúci a dirigent uviedol viac ako stovku diel z tvorby mladých skladateľov. Ako umelecký riaditeľ doteraz pripravil desať ročníkov festivalu. Ako klavirista a dirigent uviedol viacero svetových premiér významných domácich a zahraničných autorov. V roku 2025 získal Cenu Jána Levoslava Bellu za dielo *sans Marteau et sans Maître* pre veľký ansámbel.

PAOLO VUONO completed his studies in Italy and continued his education at universities in Vienna, where he studied with Amiram Ganz and Annette Bik. He also attended the class of Boris Belkin at the Accademia Musicale Chigiana in Siena. He currently serves as principal of the second violins in the orchestra of the Slovak National Theatre in Bratislava. As a guest musician, he collaborates with a number of European

orchestras, including ORF Radio-Symphonieorchester Wien, Orchestra Sinfonica Nazionale della RAI, Orchestra da Camera di Mantova, Orchestra del Teatro Regio di Torino, and Orchestra dell'Arena di Verona. Chamber music plays an important role in his artistic work. He is a regular guest at festivals such as Festival Imago Dei Krems, the Musiksalon at the Austrian National Library, Gioventù Musicale d'Italia, and Unione Musicale. From 2018 to 2020, he was a member of Quartetto Daidalos and took part in the European Chamber Music Academy across several countries. More recently, he has appeared as a guest first violinist with Proxima Quartet. As a specialist in contemporary music, he collaborates with ensembles such as Klangforum Wien, Platypus Ensemble, Ensemble XXI Century, and N-Ensemble. He regularly performs at major venues and events including Konzerthaus Wien, Concertgebouw Amsterdam, Salzburg Festival, Suntory Hall Tokyo, and the International Society for Contemporary Music. Vuono has also taken part in workshops with Ensemble Intercontemporain at the Stauffer Centre for Strings in Cremona and attended the Darmstadt Summer Courses in 2023. For his artistic achievements, he has received several awards, including first prize and a special prize at the Boris Pergamenschikow Prize (2022) and an honorary mention at the Valentino Bucchi Competition (2024). He is also a recipient of several international scholarships.

MARTIN RUMAN has served as principal violist of the Slovak Philharmonic since 2013, and since 2018 he has also been teaching at the Bratislava Conservatory. He studied in Bratislava, Prague, and Vienna, and took part in masterclasses with distinguished artists such as Gilad Karni, Atar Arad, Hariolf Schlichtig, Alexander Zemtsov, and Wolfgang Klos. As a soloist, chamber musician, and orchestral player, he has performed on concert stages across Europe, America, and Asia, collaborating with artists such as Shmuel Ashkenasi, Zhou Qian, Isabelle van Keulen, Robert Cohen, Juan-Miguel Hernandez, Daniel Rowland, and Pablo Barragán. Ruman also regularly appears with leading Slovak artists and ensembles, including Igor Karško, Milan Paľa, Jozef Lupták, Boris Lenko, and Ján Krigovský. He is a regular performer at the Convergences Festival and a member of the chamber ensemble Collegium Wartberg, where he performs on a historical instrument. Together with pianist Alena Hučková, he has presented a number of concerts and recordings as part of a piano duo. An active promoter of Slovak music, he has initiated and premiered several new works for viola by composers such as Ľubica Čekovská, Jevgenij Iršai, Vladimír Kubička, and Ľuboš Bernáth. In addition to the modern and Baroque viola, he also plays the viola d'amore, on which he has given recitals and premiered works by composers including Ilja Zeljenka and Ľuboš Bernáth. As a soloist, Martin

Ruman has appeared with the Slovak Philharmonic, the Slovak Chamber Orchestra, Cappella Istropolitana, and Sinfonietta Bratislava. Alongside his teaching, he has been a tutor of the National Youth Orchestra of Slovakia since 2017. He is also the director of the Friends of the Viola Club, an organization dedicated to promoting the instrument and music.

ANDREJ GÁL studied cello at the Bratislava Conservatory with Karol Filipovič and at the Academy of Performing Arts in Bratislava with Jozef Podhoranský. He also took part in masterclasses with Raphael Wallfisch and John Walz. Between 1997 and 2002, he served as principal cellist in several international youth orchestras, including projects at the Young Artists Festival in Bayreuth. Since 2001, he has been a member of the Slovak Chamber Orchestra, where he holds the position of principal cellist. In 2002, he received the Thomastik-Infeld Prize with the Zwiebel Quartet for their interpretation of Dmitri Shostakovich's quartets. He has also attended masterclasses with members of the Alban Berg Quartet, the Smetana Quartet, the Janáček Quartet, as well as the Bartók Quartet and Hagen Quartet. In 2008, he completed a semester-long master course in Basel with Walter Levin and Reiner Schmidt. Andrej Gál is a member of contemporary music ensembles such as Ostravská banda and Veni Ensemble, and leads the cello section

of the Ostrava New Orchestra. He also performs on the Baroque cello and collaborates occasionally with Musica Aeterna. As a soloist, he has worked with the Janáček Philharmonic Ostrava, the State Philharmonic Košice, the Slovak Radio Symphony Orchestra, Asynchrónie Ensemble, and Quasars Ensemble. He has performed at major venues and festivals including Lincoln Center, Carnegie Hall, the Paris Conservatoire, Bachfest Leipzig, Prague Spring Festival, Warsaw Autumn, and GAIDA Festival. Since 2018, Gál has performed in a cello–piano duo with Peter Javorka, focusing on programmes that combine well-known repertoire with the discovery of lesser-known works. In 2024, he was awarded the Frico Kafenda Award for outstanding artistic achievements.

PETER JAVORKA is a composer and performer, and the author of chamber, orchestral, and vocal works. He studied piano at the Žilina Conservatory and composition and conducting at the Academy of Performing Arts in Bratislava (VŠMU) with Jevgenij Iršai. He also participated in several study programs abroad, including at the Academy of Music in Kraków and the MDW in Vienna, and further developed his work at international courses and festivals such as Symposium Trstěnice and Ostrava Days. There, he consulted his compositions with composers including Kaija Saariaho, Christian Wolff, Carola Bauckholt, and Jeff

Beer. In 2017–2018, he spent six months studying at the University of Music and Performing Arts in Vienna (MDW). He completed his doctoral studies in composition at the VŠMU and now works as an editor at the Music Centre Slovakia. Since 2018, he has performed in a cello–piano duo with Andrej Gál, focusing on programmes that combine well-known repertoire with the discovery of lesser-known works. His compositions have been performed at festivals in Slovakia and abroad, including in Vienna, Budapest, Kraków, and Prague, by both Slovak and international performers. In 2014, he founded the festival of young composers Asynchrónie and the Asynchrónie Ensemble. As artistic director and conductor, he has presented more than one hundred works by emerging composers and has so far overseen ten editions of the festival. As a pianist and conductor, he has premiered numerous works by leading Slovak and international composers. In 2025, he was awarded the Ján Levoslav Bella Prize for his work *sans Marteau et sans Maître* for large ensemble.

PAOLO VUONO absolvierte sein Studium in Italien und setzte es anschließend an Universitäten in Wien fort, wo er bei Amiram Ganz und Annette Bik studierte. Zudem besuchte er die Klasse von Boris Belkin an der Accademia Musicale Chigiana in Siena. Derzeit

ist er Stimmführer der zweiten Violinen im Orchester des Slowakischen Nationaltheaters in Bratislava. Als Gastmusiker arbeitet er mit zahlreichen europäischen Orchestern zusammen, darunter das ORF Radio-Symphonieorchester Wien, das Orchestra Sinfonica Nazionale della RAI, das Orchestra da Camera di Mantova, das Orchestra del Teatro Regio di Torino sowie das Orchestra dell'Arena di Verona. Intensiv widmet er sich der Kammermusik und ist regelmäßiger Gast bei Festivals wie dem Festival Imago Dei Krems, der Österreichische Nationalbibliothek (Musiksalon), Gioventù Musicale d'Italia sowie der Unione Musicale in Turin. In den Jahren 2018–2020 war er Mitglied des Quartetto Daidalos und nahm an der Europäischen Akademie für Kammermusik (ECMA) in mehreren Ländern teil. In jüngerer Zeit trat er als Gast-Primarius mit dem Proxima Quartet auf. Als Spezialist für zeitgenössische Musik arbeitet er mit Ensembles wie dem Klangforum Wien, dem Platypus Ensemble, dem Ensemble XXI Century und dem N-Ensemble zusammen. Er tritt regelmäßig auf renommierten Bühnen auf, darunter das Konzerthaus Wien, das Concertgebouw Amsterdam, die Salzburger Festspiele, die Suntory Hall Tokyo sowie Veranstaltungen der International Society for New Music. Er nahm an Workshops mit dem Ensemble Intercontemporain im Stauffer Centre for Strings sowie an den Darmstädter Ferienkurse im Jahr 2023 teil. Für seine künstlerische

Tätigkeit erhielt er mehrere Auszeichnungen, darunter den ersten Preis sowie einen Sonderpreis beim Boris Pergamentschikow Preis (2022) und eine ehrenvolle Erwähnung beim Valentino Bucchi Wettbewerb (2024). Darüber hinaus ist er Stipendiat mehrerer internationaler Förderprogramme.

MARTIN RUMAN ist seit 2013 Solobratscher der Slowakischen Philharmonie und seit 2018 auch als Pädagoge am Konservatorium in Bratislava tätig. Er studierte in Bratislava, Prag und Wien. Meisterkurse besuchte er bei renommierten Künstlern wie Gilad Karni, Atar Arad, Hariolf Schlichtig, Alexander Zemtsov und Wolfgang Klos. Als Solist, Kammermusiker und Orchestermusiker trat er auf Konzertpodien in Europa, Amerika und Asien auf und arbeitete mit Persönlichkeiten wie Shmuel Ashkenasi, Zhou Qian, Isabelle van Keulen, Robert Cohen, Juan-Miguel Hernandez, Daniel Rowland und Pablo Barragán zusammen. Er tritt regelmäßig mit führenden slowakischen Künstlern und Ensembles auf, etwa mit Igor Karško, Milan Pala, Jozef Lupták, Boris Lenko und Ján Krigovský. Er ist regelmäßiger Teilnehmer des Kammermusikfestivals Konvergenzen und Mitglied des Kammerensembles Collegium Wartberg, in dem er auf historischen Instrumenten spielt. Im Klavierduo mit Alena Hučková realisierte er mehrere Konzerte und Aufnahmen. Als engagierter Förderer der slowakischen Musik initiierte er zahlreiche Werke für

Viola und brachte sie zur Uraufführung, unter anderem von Ľubica Čekovská, Jevgenij Iršai, Vladimír Kubička und Ľuboš Bernáth. Neben moderner und barocker Viola widmet er sich auch der Viola d'amore, auf der er mehrere Recitals und Uraufführungen präsentierte, unter anderem von Ilja Zeljenka und Ľuboš Bernáth. Als Solist trat er mit der Slowakischen Philharmonie, dem Slowakischen Kammerorchester, der Cappella Istropolitana und der Sinfonietta Bratislava auf. Neben seiner pädagogischen Tätigkeit ist er seit 2017 auch als Kursleiter beim Nationalen Jugendorchester der Slowakei tätig. Er ist Direktor des Vereins der Freunde der Viola, der sich die Popularisierung des Instruments und der Musik zum Ziel gesetzt hat.

ANDREJ GÁL studierte Violoncello am Konservatorium in Bratislava bei Karol Filipovič sowie an der Hochschule für Musik und darstellende Kunst in Bratislava bei Jozef Podhoranský. Darüber hinaus besuchte er Meisterkurse bei Raphael Wallfisch und John Walz. In den Jahren 1997–2002 war er als Stimmführer in verschiedenen internationalen Jugendorchestern tätig, etwa beim Young Artists Festival in Bayreuth. Seit 2001 ist er Mitglied des Slowakischen Kammerorchesters, wo er die Position des Solocellisten innehat. Im Jahr 2002 erhielt er mit dem Zwiebel Quartet den Thomastik-Infeld-Preis für die Interpretation den Quartetten von Dmitri Schostakowitsch. Weitere Meisterkurse

absolvierte er bei Mitgliedern des Alban Berg Quartett, des Smetana Quartet, des Janáček Quartet sowie des Bartók Quartet und des Hagen Quartet. Im Jahr 2008 absolvierte er einen Meisterkurs in Basel bei Walter Levin und Rainer Schmidt. Er ist Mitglied der Ensembles für zeitgenössische Musik Ostravská banda und Veni Ensemble und leitet die Violoncellogruppe im Ostrava New Orchestra. Zudem spielt er Barockcello und arbeitet gelegentlich mit dem Ensemble Musica Aeterna Bratislava zusammen. Als Solist trat er mit der Janáček-Philharmonie Ostrava, der Staatlichen Philharmonie Košice, dem Symphonieorchester des Slowakischen Rundfunks, dem Ensemble Asynchronie und dem Quasars Ensemble zusammen. Konzertauftritte führten ihn auf bedeutende Bühnen und bei Festivals wie das Lincoln Center und Carnegie Hall in New York, das Pariser Konservatorium, das Bachfest Leipzig, der Prager Frühling, der Warschauer Herbst sowie das GAIDA Festival. Seit 2018 bildet er gemeinsam mit Peter Javorka ein Violoncello-Klavier-Duo, das sich dramaturgisch der Verbindung von bekanntem Repertoire mit der Entdeckung unbekannter Werke widmet. Im Jahr 2024 wurde ihm der Frico-Kafenda-Preis für herausragende künstlerische Leistungen verliehen.

PETER JAVORKA ist Interpret und Komponist, Autor von Kammer-, Orchester- und Vokalwerken. Er studierte Klavier am Konservatorium in Žilina und anschließend

Komposition und Dirigieren an der Hochschule für Musik und darstellende Kunst (VŠMU) in Bratislava bei Jevgenij Iršai. Weitere Studienaufenthalte führten ihn ins Ausland, unter anderem an die Akademie für Musik in Krakau sowie an die Universität für Musik und darstellende Kunst (MDW) in Wien. Zudem nahm er an internationalen Kursen und Festivals wie dem Symposium Trstěnice und den Ostrava-Tagen teil, wo er seine Kompositionen mit Persönlichkeiten wie Kaija Saariaho, Christian Wolff, Carola Bauckholt und Jeff Beer konsultierte. In den Jahren 2017–2018 absolvierte er einen sechsmonatigen Studienaufenthalt an der Universität für Musik und darstellende Kunst (MDW) in Wien. Sein Doktoratsstudium der Komposition schloss er an der VŠMU in Bratislava ab und ist derzeit als Fachredakteur Slowakischen Musikzentrum im Music Centre Slovakia tätig. Seit 2018 bildet er gemeinsam mit Andrej Gál ein Violoncello-Klavier-Duo, das sich dramaturgisch der Verknüpfung von bekanntem Repertoire mit Entdeckungen unbekannter Werke widmet. Seine Kompositionen wurden auf Festivals im In- und Ausland aufgeführt, unter anderem in Wien, Budapest, Krakau und Prag, interpretiert von einheimischen als auch internationalen Künstlern. Im Jahr 2014 gründete er das Festival junger Komponisten AsynChrónie und das Ensemble Asynchrónie, mit dem er als künstlerischer Leiter und Dirigent mehr als hundert Werke junger Komponisten zur Aufführung

brachte. Als künstlerischer Leiter realisierte er bislang zehn Festivaljahrgänge. Als Pianist und Dirigent brachte er zahlreiche Uraufführungen bedeutender in- und ausländischer Komponisten zur Aufführung. Im Jahr 2025 wurde ihm der Ján-Levoslav-Bella-Preis für das Werk *sans Marteau et sans Maître* für großes Ensemble verliehen.

Nahrané 2. – 4. novembra 2025 v Moyzesovej sieni Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Recorded on 2–4 November 2025 at the Moyzes Hall of the Faculty of Philosophy, Comenius University in Bratislava.

Fotografie V. Figuš-Bystrého a hudobného rukopisu pochádzajú zo zbierkového fondu Literárneho archívu Slovenskej národnej knižnice v Martine.

Photographs of V. Figuš-Bystrý and the musical manuscript are courtesy of the Literary Archive of the Slovak National Library in Martin.

Hudobná réžia / Music director: *František Poul*
Zvuková réžia / Recording engineer: *Viliam Chovanec*
Produkčná koordinácia / Production coordination: *Pavol Šuška*
Fotografie / Photos: *Angela Conti, Milan Tarabčík, Jana Šímková, Andrej Hraško*
Design: *Pergamen, s. r. o.*
Layout: *Samuel Ryba – Design Ryba*

© Hudobné centrum, 2026
HC 10066
SOZA / BIEM R35 0055-2-2

hudobné **entrum**
MUSIC CENTRE SLOVAKIA

 MINISTERSTVO
KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Paolo Vuono

Martin Ruman

Andrej Gál

Peter Javorka